

عنوان مقاله:

نتایج سال یابی ترمولومینسانس در بنای موسوم به ارگ علیشاه در تبریز

محل انتشار:

فصلنامه مطالعات باستان شناسی، دوره 13، شماره 2 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 12

نویسندگان:

فرشته پاشائی کمالی - دانشجوی دکتری گروه معماری و شهرسازی واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران.

امین مرادی - دانش آموخته دکترای باستان شناسی دانشگاه مازندران، مازندران، ایران

خلاصه مقاله:

اشارات همه متون تاریخی به ایجاد «بزرگ ترین سازه تاقی آجری در جهان اسلام» توسط تاج الدین علیشاه جیلانی، وزیر سلطان محمد خدابنده اولجایتو در قرن ۸ ه.ق، همواره مورخان و محققان تاریخ معماری را بر آن داشته است تا در پی انتساب حجم آجری عظیم ل شکل در مرکز بافت تاریخی تبریز به علیشاه، وزیر ایلخانی، این سازه ل شکل تاقی عظیم را دهانه همان تاقی متصور شوند که اندکی پس از ساخت آن و به دلیل تعجیل در فرایند اجرا در دوره ایلخانی فرو ریخته است؛ در حالی که یافته های نوین پژوهشی راهگشای افق های نوینی پیرامون هویت معماری و کاربری بقایای امروزی این بنای منسوب به ارگ علیشاه است. بر همین اساس، پرسمان اصلی این پژوهش پیشرو، تعیین ارتباط معماری این بنای مورد نظر با ساختمان ایجادشده در دوره ایلخانی خواهد بود. اگر فرض بر این باشد که دو فاز کاملا متمایز معماری وجود دارد، با استفاده از فن سال یابی به روش ترمولومینسانس، بر روی آجرهای این سازه عظیم بر این اساس که آجر یکی از مصالح بنایی مطلوب جهت تاریخ گذاری مطلق بناهای تاریخی به روش ترمولومینسانس در سال های اخیر است، اختلاف زمانی حداقل دو قرن را در این سازه موجود را نشان می دهد و این بیانگر این واقعیت است که هیچ ارتباطی بین بقایای امروزی تاق منسوب به ارگ علیشاه و تاق ایجادشده در دوره ایلخانی وجود ندارد. مطابق با شواهد معماری و مطالعات به عمل آمده، آنچه مسلم است، بقایای امروزی منسوب به علیشاه جیلانی حدود دو قرن پس از دوره ایلخانی ایجاد شده است و حجم آجری ل شکل موجود، فاز ساختمانی متاخری است که جهت مسدود کردن، تکمیل و تبدیل کاربری بقایای بنای ایلخانی بخش شمالی در ضلع جنوبی آن ایجاد شده است و هیچ ارتباطی میان حجم معماری ل شکل موجود و تاق معروف علیشاه وجود ندارد.

کلمات کلیدی:

معماری ایلخانی، تاق علیشاه، مسجد علیشاه، نتایج ترمولومینسانس

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1349202>

